

SOBRE LA RETRIBUCIÓ DE LES FEINES PROFESSIONALS

Després de l'Assemblea de socis d'AxA que va tenir lloc a l'Ateneu barcelonès el passat mes de desembre i com a seguiment del mandat de l'Assemblea relatiu al tema dels concursos d'arquitectura, s'han desenvolupat diverses accions - concursos d'arquitectura, llei d'arquitectura, tarifes professionals- totes elles encaminades a la consecució d'un àmbit de treball adequat per a la professió.

L'estudi portat a terme sobre les tarifes professionals en els concursos d'arquitectura posa de manifest diverses qüestions que incideixen tant en les condicions de realització de les feines professionals com en la seva retribució.

Per començar es constata que els concursos convocats per les administracions públiques, en un percentatge del -- %, no es tracten de concursos d'arquitectura sinó de licitacions de prestacions de serveis professionals amb el que això comporta tant pel que fa a la composició de la mesa de contractació com a la documentació sol·licitada.

S'ha detectat, també, que el import del pressupost assignat per a la realització de l'obra no s'ajusta al valors reals de mercat per allò que es pretén portar a terme. Al comparar aquest valors amb els preus que el Col·legi d'Arquitectes de Catalunya té establerts per a l'estimació de pressupostos de referència, s'observa una diferència entorn al 7,55%. Aquest aspecte és important pel fet de fer coherent econòmicament les necessitats programàtiques amb la resposta arquitectònica, i és per això que la futura "Llei d'Arquitectura" en el capítol IV "La contractació dels serveis del procés arquitectònic i projectes urbanístics promoguda per les administracions públiques de Catalunya" recull en el seu articulat la importància i la definició realista del pressupost de les actuacions.

L'anàlisi detallat del conjunt de tasques a les que l'arquitecte és comproment a desenvolupar, fruit del contracte administratiu derivat del resultat dels concursos i de les licitacions, i els honoraris assignats per a cada una d'elles, permet apreciar que aquests honoraris de sortida estan molt per sota del preu de referència que abans establien "Els barems d'honoraris" dels col·legis professionals. Les tasques inclouen els treballs de redacció de l'avant-projecte, projecte bàsic, estudi de seguretat i salut, projecte d'activitats, projecte executiu, projecte d'estructura, projecte d'instal·lacions, certificació energètica, projecte d'urbanització, direcció d'obra, certificació energètica de final d'obra, certificació d'execució de les instal·lacions, direcció d'obra de la urbanització. Per tots aquests treballs les diferències obtingudes estan en un rang de 30,14% i 34,92%, en funció de l'organisme públic convocant, de la magnitud de l'obra i de la seva complexitat.

La supressió dels esmentats barems orientatius d'honoraris, en virtut de la llei 25/2009 coneguda com llei Òmnibus, ha suposat una rebaixa dels honoraris professionals en les convocatòries de concursos i licitacions del ordre del 32,94%.

Però, sobre la qüestió dels barems, hem de fer esment a la diferent consideració que aquest tema presenta al nostre país i d'altres de la Comunitat Europea, com és el cas d'Alemanya que disposa d'uns barems obligatoris mínims d'honoraris. Cal afegir també que l'establiment de la lliure competència que la llei promou, representa unes negatives conseqüències per a l'obra d'arquitectura i per als seus usuaris, en quedar subjectes els resultats a les rebaxes en la producció de la mateixa. La mateixa llei alemanya justifica les raons de la seva necessitat per interès general i defensa dels usuaris i clients. A Alemanya el conjunt dels partits, els arquitectes i enginyers estan d'acord que una normativa vinculant sobre preus s'ha d'entendre com una garantia de qualitat en els projectes i de la construcció així com una protecció del consumidor.

Es tracta, en definitiva, d'un barem obligatori, no orientatiu ni informatiu de costos. Les autoritats alemanyes i el seu govern consideren que el seu manteniment no es contraria al dret comunitari.

La qualitat de l'obra, el compliment de les prestacions normatives i la satisfacció dels futurs usuaris representen els majors compromisos professionals dels arquitectes, i per això qualsevol circumstància que redueixi la dedicació i el temps necessaris per produir un bon projecte i una obra acurada va en contra dels nostres compromisos.

I, a tot això, se suma també la baixa directa que els diferents concursants i licitadors, necessitats d'aconseguir feina, realitzen a sobre del preu dels honoraris inicials. En aquest aspecte l'estudi detecta que les baixes dels despatxos professionals oscil·la entre el 14% i el 24%. No cal dir que aquesta circumstància a la que es veuen abocats els professionals tant sols condueix a un detriment de la qualitat de la feina. Aquest detriment de la feina, si en algunes situacions no es reflecteix directament al producte, tinguem per segur que ho fa en la globalitat del procés, ja sigui amb pèrdues directes dels resultats econòmics dels despatxos (només cal veure la reducció del nombre d'aquests) o dels seus col·laboradors que accepten condicions, molts cops amb retribucions injustes i horaris excessius.

Però no penseu que el detriment retributiu s'ha acabat aquí, perquè hi ha empreses públiques que carreguen sobre els adjudicataris el cost que representa la revisió del projecte i que arriba a ser el 6% dels honoraris de projecte.

La suma de tots els detriments, els del pressupost, els dels percentatges aplicats, els de les baixes del propis concursants-licitadors, els dels peatges per control, representa en relació als últims barems del COAC de l'any 2008 una mitjana de 53,93% de baixa.

Es assumible treballar amb una rebaxa d'honoraris superior al 50% del preu? Amb aquesta retribució som capaços els arquitectes de produir el producte de qualitat que la societat i els clients requereixen?

Però hem d'afegir encara una consideració més pel fet de comparar uns preus de concursos i licitacions de 2013-2014 amb uns barems de 2008, de manera que torna a presentar-se una diferència negativa atès el increment del cost de la vida en aquests darrers 6 anys, estimat en el 9,2% (índex general España IPC abril 2008-abril 2014).

Amb aquesta dada acumulada el detriment s'eleva al 64,13%. Algú pot justificar aquesta situació com raonable sense que tingui tot un seguit de conseqüències? Conseqüències de tipus professionals per la qualitat del producte, conseqüències de tipus socials per la manca d'aquesta qualitat, conseqüències en el país pel tipus de entorn que es genera, conseqüències socials.... Pensem que d'aquest anàlisi se'n deriven algunes conclusions que podríem concretar amb els següents punts:

- Necessitat de que es suprimeixin les baixes en els honoraris del concursos i licitacions de projectes i obres d'arquitectura.
- La futura Llei d'Arquitectura de Catalunya en el seu preàmbul fa referència a aquest aspecte, en referir-se a la Directiva relativa a la contractació pública, de data 15 de gener de 2014, en la que defineix que en la selecció de l'oferta més avantatjosa es pugui donar prioritat a la qualitat o consideracions mediambientals i socials. Encara que la dependència a la Llei estatal i al seu RDL 3/2011 de 14 de novembre, text refós de la Llei de Contractes del Sector Públic, fa que hagi de posposar-se la seva aplicació a l'entrada en vigor de la llei europea, que ho contempla i permet. Mentre tant la cobertura legal no ho faci possible, les administracions públiques haurien d'establir procediments que minimitzin l'efecte de les baixes i en cap cas acceptar baixes temeràries. La qualitat de l'obra pública ho exigeix.
- L'establiment de Barems Mínims d'Honoraris professionals que garanteixin un treball professional digne, com una garantia de qualitat en els projectes i de la construcció així com una protecció del consumidor. En aquest sentit la referència dels darrers barems del COAC i del HOAM 2013 alemany hauria de permetre determinar una versió actualitzada, real i obligatòria d'honoraris mínims per als treballs d'arquitectura, urbanisme i enginyeria.